

Vilkår til tillatelse til legging av sjøledninger i Arendal kommune

Tillatelsens ramme og varighet

- 1.1. Det kan etableres ledninger mellom Sjøverstø, Blekestrand, Fantoddsundet og Staubø i Arendal kommune, som vist på kart i søknaden.
- 1.2. Det kan graves, spyles, mudres, tildekkes, sprenges og bores ved landtakene ved Sjøverstø, Blekestrand, Staubø og Fantoddsundet.
- 1.3. Tillatelsen gjelder i to år fra og med vedtaksdato.

2. Generelle vilkår

- 2.1. Arendal kommune er ansvarlig for at vilkår i tillatelsen blir overholdt, og plikter å orientere entreprenør som skal gjennomføre arbeidene i sjø, om de vilkår som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidet. Den som utfører arbeidet, skal kunne fremlegge kopi av denne tillatelsen på arbeidslokaliteten, inntil tiltaket er avsluttet.
- 2.2. Minimum én uke før tiltakene iverksettes skal Arendal kommune gi beskjed til Statsforvalteren om dato for oppstart og hvem som er ansvarlig entreprenør.

Oppstartsmelding sendes på e-post til sfagpost@statsforvalteren.no. Arendal kommune skal også varsle Statsforvalteren når tiltakene er avsluttet. Marker oversendelsene med saksnummer 2025/2849.

- 2.3. Arendal kommune plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Internkontrollen skal bl.a. sikre og dokumentere at tiltakshaver overholder krav i denne tillatelsen.

Arendal kommune plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Alle avvik skal loggføres.

- 2.4. Vannkvaliteten skal ikke forringes, jf. vannforskriften § 4.
- 2.5. Den best tilgjengelige teknologien/metoden må benyttes i utførelsesfasen både mht. metode, kontroll og overvåkning, jf. BAT-prinsippet («Best Available Technology»).
- 2.6. Tiltakene skal ikke gjennomføres i perioden fra 15. mai til 15. september.

3. Avbøtende tiltak

- 3.1. Siltgardin, eller andre spredningsbegrensende tiltak med tilsvarende effekt, skal brukes under gjennomføring av graving, spyling og tildekking og mudring ved landtakene.

Siltgardinen skal omslutte hele tiltaksområdet og kontrolleres for funksjon.

Siltgardinen må ikke fjernes før arbeidene er avsluttet, og visuell kontroll og turbiditetsmålinger viser at det ikke er synlig partikkelforurensning på innsiden av siltgardinen.

Ved bruk av lekter skal det brukes dobbel siltgardin slik at den ene gardinen alltid er lukket. Alternativt kan det brukes en kombinasjon av en siltgardin og en boblegardin.

Siltgardinen skal fjernes slik at partikler som har festet seg til den under arbeidene, ikke løsner og spres i vannmassene. Etter at arbeidene er avsluttet, skal siltgardinen bringes til lovlig avfallsanlegg.

- 3.2. Det skal benyttes boblegardin under boring og sprengning. Plassering og størrelse av gardinen skal tilpasses tiltaket og dets påvirkning. Gardinen skal legges rundt og omslutte hele tiltaksområdet/ hele vannsøylen. Gardinen skal kontrolleres for funksjon mens tiltaket pågår, og skal ikke fjernes før arbeidene er avsluttet.
- 3.3. Det skal utføres kontinuerlig måling av turbiditet under tiltak i grunn/sediment ved landtakene. Målingene skal være representative for påvirkningen av tiltakene. Alle målinger skal loggføres. Det skal minimum etableres én referansestasjon i området som ikke er påvirket av arbeidene. Turbiditet skal måles ved alle stasjoner samtidig.

Grenseverdien settes til referanseverdi pluss 10 NTU. Tid mellom hver avlesing skal ikke være over 10 minutter. Arbeidene skal stanses ved overskridelse av grenseverdien utover en periode på 20 minutter, nødvendige tiltak iverksettes og Statsforvalteren varsles. Tiltaket kan gjenopptas når turbiditeten er lavere enn grenseverdien.

Et program for turbiditetsmålinger, inkludert planlagt plassering og begrunnelse for målestasjonene, skal sendes Statsforvalteren innen to uker før oppstart av arbeidene.

- 3.4. Arbeidene i sjø skal utføres skånsomt og på en måte som minimerer risiko for skade og/eller ulempe for det marine miljø. Dersom det oppstår utilsiktede forurensningssituasjoner eller brukerkonflikter, skal arbeidet stanses og korrigerende tiltak skal gjennomføres. Statsforvalteren må varsles ved alle forhold der tiltaket kan berøre miljøet negativt.

4. Mudring

- 4.1. Eventuelle overskuddsmasser fra graving/mudring skal leveres til lovlig avfallsanlegg. Kopi av kvitteringen på levert avfall skal legges ved sluttrapporten.
- 4.2. Eventuell avvanning av overskuddsmasser skal foregå slik at avrenning og partikkelspredning til omkringliggende områder begrenses i størst mulig grad.

Overskuddsvannet fra avvanningen skal samles opp, prøvetas og leveres til et avfallsanlegg som har tillatelse til mottak av denne type avfall. Kopi av kvitteringen på levert avfall skal legges ved sluttrapporten. Dersom Arendal kommune kan dokumentere at konsentrasjoner av miljøgifter i overskuddsvannet ikke overskrider grenseverdiene for tilstandsklasse II for

kystvann i henhold til tabell 3.2 i Miljødirektoratets veileder M-608 «Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota – revidert 30.10.2020», kan utslippet ledes til resipient innenfor samme område der sedimentene er mudret og på innsiden av siltgarden.

5. Boreslam

- 5.1. Boreslam skal leveres til lovlig avfallsanlegg eller ev. gjenbrukes dersom tiltakshaver kan dokumentere at massene er rene. Valgt løsning for disponering av boreslam skal rapporteres i sluttrapporten, jf. vilkår 9.1. Kvittering for levering av massene skal legges ved sluttrapporten.

6. Utfylling/ tildekking

- 6.1. Mengden og typen utfylte masser, tidspunkt for utfylling samt utfyllingssted skal loggføres. Loggen skal legges ved i sluttrapporten.
- 6.2. Tiltakshaver skal vurdere utfyllingsmassenes egnethet mht. innhold av helse- og miljøfarlige stoffer og potensiale for forringelse av vannmiljøet. Sprengstein/pukk som kan eller vil medføre nevneverdige skader eller ulemper for vannmiljøet, skal ikke benyttes. Det skal ikke brukes stein med fare for innhold av syredannende bergarter. Massenes kvalitet må kunne dokumenteres.
- 6.3. Tennledninger, plastikk og annet ikke-naturlig materiale skal så langt det praktisk lar seg gjøre, fjernes før utfyllingen. Det skal etableres mottakskontroll for plast på utfyllingsstedet og iverksettes tiltak for å hindre spredning av plast etter utfylling. Dersom det oppdages spredning av plastavfall i vassdraget, må arbeidene stanses og tiltak iverksettes.

Når utfyllingstiltaket er gjennomført, skal området i nærhet av fyllingsfot undersøkes for plastavfall. Plast som ikke har fulgt med sprengsteinsmassene, skal fjernes fra tiltaksområdet. Det skal også undersøkes om plastavfall flyter på vannoverflaten. Flytende plast skal samles opp. Det skal føres logg over oppsamlet mengde plastavfall. Alt oppsamlet plastavfall skal leveres til lovlig avfallsanlegg.

7. Sprengning

- 7.1. Sprengningsteknikk skal tilpasses for å i best mulig grad minimere spredning av forurensning og trykkbølger. Sprengning skal gjennomføres så skånsom som mulig. Metode skal vurderes og velges ut fra massenes beskaffenhet. Mengde sprengstoff som skal benyttes ved hver sprengning, skal dimensjoneres med den hensikt å redusere risikoen for påvirkning på ytre miljø.

Før hver enkelt salve skal det avfyres en mindre varselsalve for å skremme bort fisk og fugl i området.
- 7.2. Det skal iverksettes tiltak for å hindre spredning av plast etter sprengning.

- 7.3. Utsprengte steinmasser skal samles opp. Rene masser kan gjenbrukes. Alternativt skal massene leveres til lovlig avfallsanlegg. Valgt disponeringsløsning skal rapporteres, jf. vilkår 9.1. Ev. kvittering for levering av massene til avfallsanlegg skal legges ved sluttrapporten.

8. Legging av sjøledninger

- 8.1. Ledningstraséen skal så langt det er praktisk mulig velges slik at den ikke berører østersforekomster. Tiltak i sediment skal i størst mulig grad unngås i de områdene der ledningstraséen berører østersforekomstene.
- 8.2. Arendal kommune skal velge en skånsom metode for å legge ledningene. Arbeidet skal utføres på en slik måte at det i minst mulig grad medfører partikkelspredning.

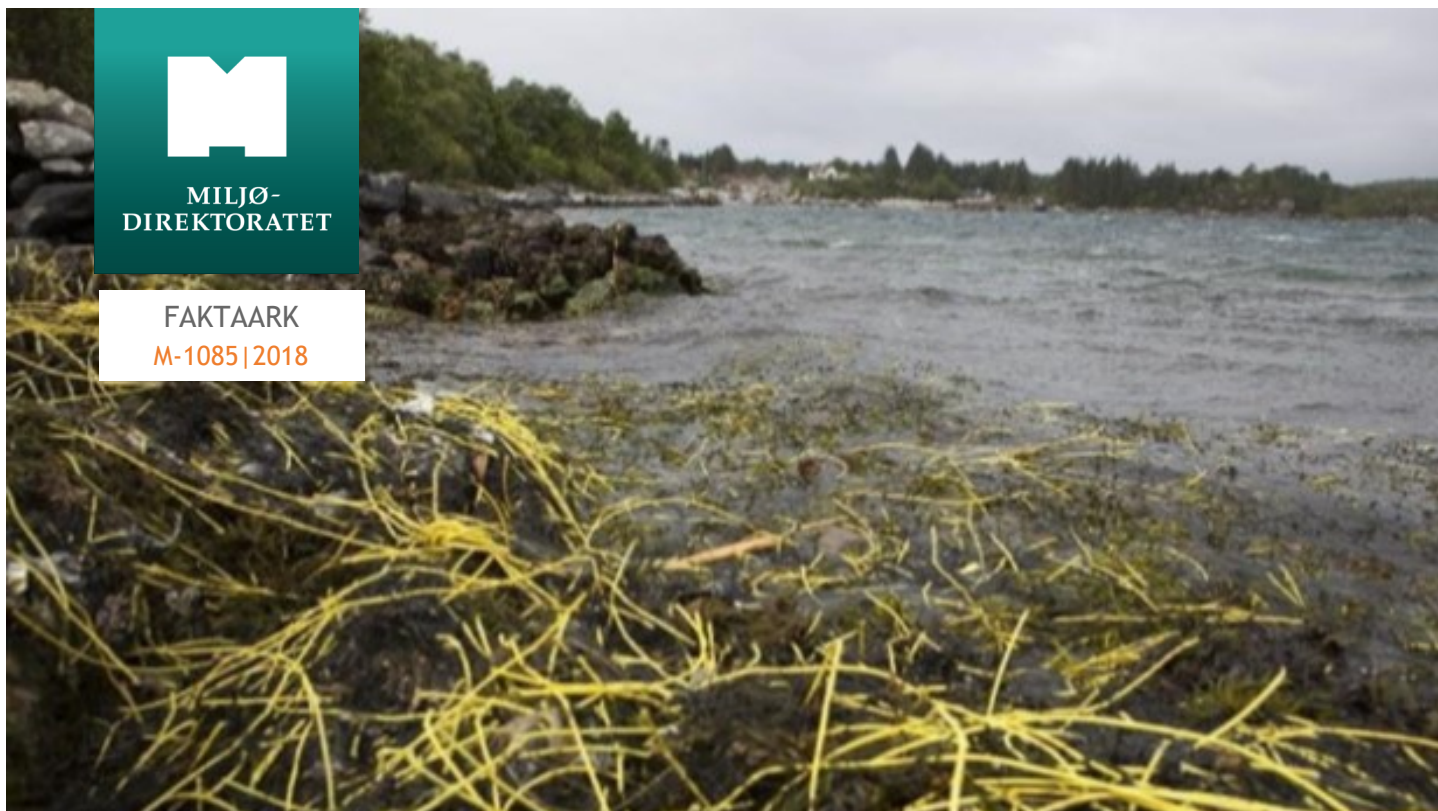
9. Rapportering

- 9.1. Statsforvalteren skal ha sluttrapport om arbeidene som er utført, innen to måneder etter at tiltakene er avsluttet. Rapporten skal dokumentere at vilkårene som er gitt i tillatelsen, er overholdt.
- 9.2. Arendal kommune skal rapportere data fra utført prøvetaking i sediment i Miljødirektoratets fagapplikasjon Vannmiljø. Vannlokalitetskodene skal oppgis i sluttrapporten.

MILJØ-
DIREKTORATET

FAKTAARK
M-1085 | 2018

Ikke-elektriske tennerledninger (sjokkslanger) som har drevet på land. Foto: Statens vegvesen

Problemer med plast ved utfylling av sprengstein i sjø

Sprengstein som fylles ut i sjø må inneholde minst mulig plast. Aktørene i bransjen må aktivt minimere plastbruken i alle prosjekter og jobbe med å utvikle plastfrie alternativer.

Problemet med plast i utfyllingsmasser

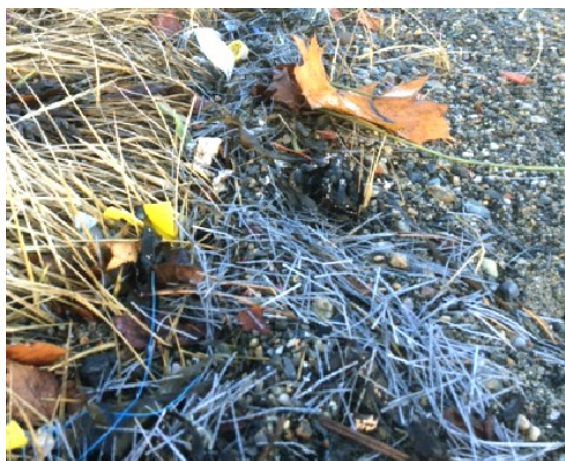
Sprengsteinmasser fra tunneldriving (samferdsel og kraftanlegg) og bygging av vei og jernbanetra-seer inneholder normalt store mengder plast, i form av plastarmering og/eller tennerledninger, koblingsblokker og foringsrør av plast.

En vanlig måte å anvende sprengstein på er å fylle dem ut i sjø eller innsjø (kalles heretter sjø) for å vinne nytt land.

Plast brytes i liten grad ned i det marine/ lim-niske miljøet, men fragmenteres over tid til svært små plastpartikler (mikroplast og nano-plast). Organismer kan forveksle plast med mat, og fragmenterte små plastpartikler kan trenge

inn i organismenes celler og påvirke dem nega-tivt. For mennesker kan plast i sjøen og i strand-sonen oppleves skjemmende og føre til betydeli-ge bruksulemper. Foreløpig er man usikker på hvor stort problem opptak av mikroplast og nano-plast gjennom mat og vann er for mennesker. Det er derfor viktig at sprengsteinmasser som fylles ut i sjø inneholder minst mulig plast og at det pålegges avbøtende tiltak for å hindre spred-ning av plasten som fremdeles er der.

Tiltakshavere og entreprenører har ansvar for å planlegge tiltaket slik at plastspredning begren-ses. Det må også stilles strenge miljøkrav i tilla-telser til utfylling i sjø.

Plastarmering på strand. Foto: Statens vegvesen.

Status for arbeidet med å redusere plast i sprengstein

Plastarmering

Plastarmering som til nylig har utgjort meste-parten av plastmengdene i sprengstein, kan som regel erstattes med stålarmring.

Tennsystemer

Det finnes tre typer tennsystemer for sprengning:

- Elektronisk: med plastisolerte metall-ledninger og koblingsblokk i plast.
- Elektrisk: med plastisolerte metalledninger
- Ikke-elektrisk/ sjokkbølge: med plast-ledninger/ sjokkslanger som har et sjokkbølge-reaktivt materiale på innsiden.

Ved å bruke elektroniske eller elektriske tennsystemer istedenfor ikke-elektriske, kan plastforbruket reduseres med opptil 30 prosent. De elektroniske og elektriske ledningene synker og vil i stor grad bli liggende inne i fyllingene. Ledninger som spres synker og vil i stor grad bli liggende på bunnen rett utenfor fyllingen.

Ikke-elektriske ledninger/sjokkslanger flyter og vil spre seg til nærliggende strender, selv om noe kan samles opp med lenser.

Foringsrør

Foringsrør brukt som hullmarkering skal tas ut før sprengning.

Vanskelig å sortere bort plast

Erfaring fra gjennomførte utfyllingsprosjekter viser at det er vanskelig å sortere bort plast når den først har kommet inn i steinmassene. Bortsortering er svært areal-, tid- og kostnads-krevende. I tillegg kan sortering innebære en arbeidsmiljørisiko.

Etter en samlet vurdering, blant annet opp mot behovet for å bygge ny infrastruktur og kraftanlegg i Norge, vurderer Miljødirektoratet det som akseptabelt at det inntil videre finnes noe plast i utfyllingsmassene.

Det er imidlertid viktig at aktørene i bransjen jobber aktivt for å redusere plastbruken i prosjektene sine. Alternative materialer til plast bør for eksempel prøves ut og etter-spørres.

Foringsrør i borehull. Foto: Statens vegvesen

Forventninger til aktører om utredninger

Miljømyndighetene forventer at alle aktører vurderer følgende:

- Hva vil bli gjort på det aktuelle anlegget som produserer sprengstein for å redusere plastinnholdet mest mulig?
- Hvor mye plast (g/m^3) vil massene da inneholde?
- Forslag til tiltak mot spredning av plast.

I følge Statens vegvesen kan tiltakshaver i hvert konkrete prosjekt regne ut hvor lavt det er mulig å holde plastforbruket.

Noen viktige vurderinger ved behandling av søknad

- Gjenbruk av masser eller alternativ deponering på land.
- Kan utfyllingen starte med å etablere en sjete ytterst, slik at utfylling etterpå kan pågå inne-lukket?
- Hvilken frasortering av plast er økonomisk og praktisk mulig?

Krav sprengsteinprodusenter og utfyllingsprosjekter bør ha for å redusere plast

1. Massene skal inneholde minst mulig plast. Det skal stilles krav til masseleverandører om et definert lavt vektinnhold av plast i massene.
2. Plastarmering tillates ikke.
3. Foringsrør skal tas ut før sprengning og gjenbrukes eller avfallshåndteres.
4. Det bør i hovedsak brukes elektriske- eller elektroniske tennsystemer (ledning som synker).
5. Tiltakshaver skal etablere så god mottakskontroll som mulig for plast i sprengstein på utfyllingsstedet.
6. Det må stilles krav som medfører at masseleverandørene må jobbe aktivt for å redusere plastinnholdet i sprengsteinen ytterligere (særlig for større tiltak).
7. Brukes plast som kan flyte, må tiltakshaver løpende ha i drift omfattende systemer for å hindre spredning ut av tiltaksområdet.
8. Tiltakshaver må regelmessig overvåke plastforurensning på nærliggende strender og fjerne det som ev. har drevet i land.

LENKER

Les mer om marin forsøpling på Miljødirektoratet.no

9. Krav for å hindre spredning etter at utfyllingen er gjennomført bør vurderes (tetting, plastring).
10. Det bør stilles vilkår om overvåkning både underveis- og i etterkant av utfyllingsarbeidet.
11. I store saker bør overvåkingen i utgangspunktet ha en tidshorisont på ti år etter ferdig utfyllingsarbeid.

Plastarmering på strand. Foto: Statens vegvesen

FAKTA

Plast i havet brytes svært langsomt ned, fragmenteres over tid og kan av dyr forveksles med mat og gå inn i næringskjeden.

Sprengstein fra tunneler og vei- og jernbanebygging inneholder i dag plast og fylles ofte ut i sjø for å vinne nytt land.

For noen bruksområder finnes det gode alternativer til plast. På andre områder kan plastbruken/-spredningen reduseres. Miljømyndighetene forventer at alle sprengsteinaktører aktivt reduserer sitt plastforbruk mest mulig.

ARENDAL KOMMUNE
Anders Mydland & Kristoffer Hamre
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hedda Lærum Starck, 37 01 75 88

Vedtak om tillatelse til legging av sjøledninger i Arendal kommune

Statsforvalteren i Agder gir Arendal kommune tillatelse til tiltak i sjø mellom Sjøverstø, Blekestrand, Fantoddsundet og Staubø i Arendal kommune.

Tillatelsen er gitt på visse vilkår med hjemmel i forurensningsloven § 11 jf. § 16, og forurensningsforskriften § 22-6 jf. § 22-3.

Vi fatter samtidig vedtak om saksbehandlingsgebyr. Vedtakene kan påklages innen tre uker.

Vi viser til vedlagt søknad av 26.02.2025, vedlegg til den og øvrig kommunikasjon i saken.

1 Vedtak

1.1 Vedtak om tillatelse

Statsforvalteren i Agder gir Arendal kommune tillatelse til tiltak i sjø mellom mellom Sjøverstø, Blekestrand, Fantoddsundet og Staubø i Arendal kommune. Vilkår til tillatelsen er vedlagt dette brevet.

Tillatelsen gjelder i to år fra dags dato.

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11 jf. § 16, og forurensningsforskriften § 22-6 jf. § 22-3.

1.2 Vedtak om saksbehandlingsgebyr

Arendal kommune skal betale et gebyr for Statsforvalterens saksbehandling, jf. varsel om gebyr i brev av 27.03.2025. Gebyret fastsettes til kr 45 600 (sats 6).

Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4. Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

2 Kort om bakgrunnen for saken

Arendal kommune har søkt om tillatelse til å etablere nye sjøledninger mellom Sjøverstø, Blekestrand, Fantoddsundet og Staubø i Arendal kommune (se Figur 1). Sjøledningene vil sikre tosidig vannforsyning til området Kilsund og Staubø, forbedre brannvannsdekningen til området ved Kilsund og tilrettelegge for fremtidig vann og avløp til Blekestrand.

Figur 1: Planlagt ledningstrasé (blå linje) og landtak (blå punkter) ved Sjøverstø, Blekestrand, Fantoddsundet og Staubø. Illustrasjonen er hentet fra søknaden.

Planlagte tiltak

Sjøledningene vil legges over en strekning på 3500 meter. Totalt vil det etableres fem landtak, ett ved Sjøverstø, Blekestrand og Staubø og to ved Fantoddsundet. Ved landtakene vil ledningene enten bores, graves eller spyles ned og dekkes over, avhengig av massene på bunnen i de ulike områdene. Ved noen av landtakene kan det bli behov for mudring og sprengning.

Grunnforholdene på dypet der ledningene skal plasseres ved de ulike landtakene er noe usikre. Antatt grunn og gjennomføringsmetode for plassering av ledningene er oppgitt i tabell 1 under.

Tabell 1: Antatte grunnforhold og tiltaksmetode ved de ulike landtakene.

Lokalitet	Grunnforhold	Sannsynlig metodikk
Sjøverstø	Hovedsakelig fjell	Sprenging og graving
Blekestrand	Hovedsakelig fjell	Fjellboring fra land og ut i sjø
Fantodden (øst og vest)	Fyllmasser over fjell	Sprenging og graving
Staubø	Hovedsakelig løsmasser	Nedspyling, ev. boring i løsmasser fra land

Tiltaksmetoden er ennå ikke bestemt, og det er derfor stor usikkerhet knyttet til hvilke tiltak som vil være aktuelle ved de ulike landtakene. Det er heller ikke avklart om arbeidene skal utføres fra land eller fra lekter.

Sedimentanalyser av forurensning ved landtakene

Det ble tatt sedimentprøver ved de planlagte landtakene i 2022. Undersøkelsene viste at sedimentene ved alle lokalitetene er forurensset, men i ulik grad. Sedimentene ved alle lokalitetene hadde tributyltinn-forurensning tilsvarende tilstandsklasse (TK) V (svært dårlig) i henhold til gjeldende grenseverdier for sediment, jf. Miljødirektoratets veileder M-608. Ved Fantoddsundet var sedimentene ellers å anse som ikke-forurensede. Ved Sjøverstø og Blekestrand ble det detektert diverse polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH) i TK III (moderat) og IV (dårlig). Ved Staubø var det kobber og kvikksølv i TK IV, i tillegg til forurensning av samtlige målte PAH-forbindelse i tilstandsklasse III – V.

Naturverdier i tiltaksområdet

Det er registrert flere forekomster av flatøsters i og i nærheten av tiltaksområdet. Ved Blekestrandfjorden er det i Fiskeridirektoratets kartløsning Yggdrasil registrert fem flatøstersforekomster av verdi «svært viktig» som befinner seg innen en avstand på 300 m fra den planlagte sjøledningen. I Staubøfjorden er det registrert én flatøstersforekomst av verdi «viktig» i nærheten av ledningstraseen. En østersforekomst ved Blekestrand vil berøres direkte av tiltaket ved at ledningen trekkes igjennom området. I de andre områdene vil ledningen legges utenom flatøstersforekomstene, men de vil likevel kunne påvirkes av partikkelspredning og nedslamming. I tillegg er det registrert tre ålegrasenger ved Slottholmen, Sønningen og Sølvholmen med verdi «lokalt viktig», og en ålegraseng ved Lilleskudhaugen med verdi «viktig».

Planstatus

Arendal kommune har vurdert at tiltaket i sjø er i samsvar med kommuneplanens arealdel og ikke krever dispensasjon. Når det gjelder landtakene, er dispensasjonsbehovet foreløpig uklart. Som planmyndighet har Arendal kommune gitt samtykke til at Statsforvalteren kan behandle søknaden etter forurensningsregelverket, selv om planstatus ikke er endelig avklart.

2.1 Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til tiltak som representerer en fare for spredning av forurensning, skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltakene sammenholdt med fordeler og ulemper tiltakene for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad de omsøkte tiltakene er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Forurensningsforskriften

Etter forurensningsforskriften § 22-3 er mudring fra skip forbudt, unntatt når tillatelse er gitt i medhold av § 22-6. Ved avgjørelse av tillatelse skal Statsforvalteren legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. I tillatelsen kan det settes nærmere vilkår for å motvirke at forurensningen fører til skader eller ulemper, jf. forurensningsloven § 16.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om bl.a. kunnskapsgrunnlag, føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Statsforvalteren treffer beslutninger som berører naturmangfold.

Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

3 Statsforvalterens vurdering og begrunnelse

Tiltak som medfører bevegelse i sediment, påvirker det akvatiske miljø på flere måter. Virkningene varierer avhengig av bl.a. mengde og hvilke masser det dreier seg om, når, hvor og hvordan tiltak gjennomføres, samt innholdet av miljøgifter i massene. De viktigste konsekvensene av slike tiltak er partikkelspredning og tilslamming av nærliggende områder, samt endring og forringelse av habitat til vannorganismer. Dersom sedimentene er forurenset, kan også forurensning spres. Vi har vurdert det ovennevnte i det som følger.

3.1 Forurensningsfare ved nedspyling og nedgraving av sjøledninger ved landtakene

Som nevnt i punkt 2 over, er sedimentene ved landtakene forurensset. Vi vurderer på bakgrunn av dette at det er sannsynlig at både nedspyling og nedgraving av sjøledningene vil medføre fare for forurensning.

Sedimentene ved landtakene består hovedsakelig av sand (90-100%) og ellers formodentlig av silt. Silt er relativt små partikler (opp til 0,063 mm i størrelse) som lett virvles opp i vannmassene, mens sandpartikler er større (>0,063 mm) og er dermed vanskeligere å virvle opp. Statsforvalteren vurderer at det sannsynligvis kan forekomme noe oppvirvling av sedimentpartikler under tiltakene ved landtakene, men at partiklene for det meste vil sedimentere raskt.

Mange miljøgifter er hydrofobe og binder seg til silt, leire og organisk materiale (partikkelbunden forurensning). Dersom sediment blir forstyrret f.eks. som følge av tiltak i sedimenter, kan slike partikler lett virvles opp. Oppvirvling kan medføre frigjøring av miljøgifter som da kan bli mer biotilgjengelige for vannlevende organismer. Spredning av partikler kan også ha negative effekter på organismer ved å endre lysforholdene i vannet. Selv om andelen silt i sedimentene er relativt lav, vurderer vi at det er viktig å begrense spredning av forurensede partikler i størst mulig grad når det gjøres tiltak ved landtakene. Vi begrunner dette med at det er flere viktige naturverdier i de omkringliggende områdene.

Vi stiller derfor vilkår om bruk av siltgardin ved lokaliteter der det skal mudres, tildekkes, graves eller spyles i sedimentet, jf. vilkår 3.1. Vi stiller også vilkår om måling av turbiditet (partikkelinnhold) i vannmassene under tiltak i sedimentene, jf. vilkår 3.3. Vi vurderer at vilkårene om siltgardin og turbiditetsmålinger ikke er urimelige grunnet påvist forurensning i sedimentene.

3.2 Forurensningsfare under utfylling

3.2.1 Spredning av partikler fra utfyllingsmasser

Søknaden innebærer mulig tildekking av sjøledningene ved landtak, men det er ikke spesifisert hva slags masser som eventuelt skal benyttes. Pukk og sprengstein brukes ofte til tildekking og kan inneholde finstoff fra sprengningsarbeid. Tilførsel av finstoff i vannmassene kan føre til nedslamming av nærliggende områder. Vi vurderer at det er sannsynlig at det kan oppstå spredning av partikler dersom det skal fylles ut med sprengstein eller pukk. Siltgardin, eller andre spredningsbegrensende tiltak med tilsvarende effekt, vil etter vår vurdering hindre at finmateriale fra sprengstein/pukk spres utenfor tiltaksområdet, jf. vilkår 3.1.

Partikler fra sprengstein og pukk har et høyere skadepotensial for fisk enn naturlige partikler fordi de er skarpere og kan føre til mekaniske skader på vannlevende organismer, særlig på gjellevev hos fisk og filtrerende bunndyr og dyreplankton. Vi stiller vilkår om at tiltakshaver skal vurdere massenes egnethet med hensyn til innhold av helse- og miljøfarlige stoffer og forringelse av vannmiljøet, jf. vilkår 6.2. Det skal ikke brukes stein med fare for innhold av syredannende bergarter.

3.2.2 Spredning av nitrogenforbindelser fra utfyllingsmasser

Sprengstein og pukk kan inneholde rester av nitrogenforbindelser fra sprengning, noe som kan føre til utlekking av nitrogen. Tilførsel av nitrogen kan gi eutrofieringseffekter (økt mengde av planteplankton og alger). I det aktuelle tilfellet vurderer vi at konsentrasjonen av nitrogenforbindelser forventes å fortynnes raskt. Det er derfor lite sannsynlig at den omsøkte utfyllingen kan føre til overgjødning.

3.2.3 Spredning av plast fra utfyllingsmasser

En annen problemstilling knyttet til bruk av sprengstein/pukk til utfylling, er plast i utfyllingsmasser. Plast brytes i liten grad ned i miljøet, men fragmenteres over tid til små partikler. Vannlevende organismer og fugler kan forveksle plast med mat. Det er derfor viktig at sprengstein som fylles ut i vann, inneholder minst mulig plast. Vi stiller vilkår om at tennledninger, plastikk og annet ikke-naturlig materiale skal fjernes fra utfyllingsmassene så langt det lar seg praktisk gjøre, jf. vilkår 6.3. Vi vurderer at vilkåret ikke er urimelig og er i samsvar med Miljødirektoratets anbefalinger¹.

3.3 Forurensningsfare under sprengning

Sprengning kan ha negativ påvirkning på vannorganismer, bl.a. ved at det oppstår trykkbølger og dannes skarpe partikler. Samtidig medfører sprengning tilførsel av nitrogenforbindelser og plast til vannmassene. Det er stor variasjon blant arter og livsstadier av samme art når det gjelder påkjenninger fra trykkbølger og påvirkninger av skarpe partikler. Vi stiller vilkår om diverse avbøtende tiltak for å redusere risikoen for de vanlige konsekvensene av sprengning.

3.3.1 Skarpe partikler fra sprengning

En konsekvens av sprengning er dannelse av skarpe partikler, jf. punkt 3.2.1. over. Sprengning av berg kan i tillegg føre til at noe løsmassesediment like ved berget spres i vannmassene. Vi mener boblegardin er et egnet spredningsbegrensende tiltak samtidig som det demper trykkbølger og støy, jf. punkt 3.4 under. Vi stiller vilkår om at boblegardin skal omslutte hele tiltaksområdet og kontrolleres for funksjon, jf. vilkår 3.2. For å kontrollere gardinens funksjon stiller vi i tillegg vilkår om kontinuerlige turbiditetsmålinger, jf. vilkår 3.3.

3.3.2 Frigjøring av nitrogenforbindelser og endring av pH ved sprengning

Tilførsel av nitrogenforbindelser som frigjøres fra sprengstoff, kan føre til eutrofiering jf. avsnitt 3.2.2 over. Etter vårt syn er det lite sannsynlig at ekstra næringssalt som følge av sprengningsarbeidene vil føre til vesentlig påvirkning av vannforekomsten. Vi anser ikke endring av pH som følge av tilførsel sprengstoffrester som problematisk i dette tilfellet ettersom tiltaket er lite og nitrogenforbindelsene raskt vil fortynnes i vannforekomsten. Vi forutsetter at det ikke brukes mer sprengstoff enn nødvendig for å gjennomføre tiltaket, jf. vilkår 7.1.

3.3.3 Plastforurensning ved sprengning

Det er ikke oppgitt i søknaden hvilke tennsystemer skal benyttes. Dersom ikke-elektroniske systemer benyttes, kan plastavfall (rester av plastslanger fra sprengning) fort spres ut i vannmassene. Det er viktig at plast ikke spres som følge av tiltaksgjennomføring, jf. punkt 3.2.3 ovenfor. For å unngå dette stiller vi vilkår om tiltak for å redusere tilførsel av plast til vannmiljø, jf. vilkår 7.2.

3.4 Støy under anleggsarbeidene

3.4.1 Støyforurensning ved sprengning og boring ved landtak

Anleggsarbeider som sprengning og boring kan generere støy over og under vannoverflaten. Det er kjent at støy fra anleggsarbeider i vann kan påvirke akvatiske organismer, deres viktige biologiske funksjoner og forårsake stress. Det er stor variasjon blant arter når det gjelder påkjenninger fra trykkbølger. Reaksjoner avhenger av følsomhet for lyd hos den enkelte art og livsstadier.

Man vet at skadevirkninger ved sprengning avhenger av type sprengningsteknikk, størrelse på ladningene, bunntopografi og avstand fra sprengningsstedet. Trykkbølgens påvirkning reduseres bl.a. ved at detoneringsutføres i borehull og salvene avfyres sekvensielt. Dette gjør at en mindre del

¹ Miljødirektoratet sitt faktaark M-1085 | 2018 «Problemer med plast ved utfylling av sprengstein i sjø»

av energien som dannes ved sprengning, går til å danne trykkbølge. Et annet tiltak er å avfyre et varselskudd i forkant av sprengningen slik at f.eks. fisk kan svømme bort, jf. vilkår 7.1.

Boblegardin har blitt brukt i flere prosjekter som tiltak for å redusere støy og trykkbølger under støyende anleggsarbeider under vann. For å gi størst effekt bør boblegardin legges i en ring/sirkel på sjøbunnen rundt tiltaksområdet. I tillegg har mengden bobler og hastigheten på disse betydning for hvor effektivt gardinen fungerer.

Vi stiller vilkår om bruk av boblegardin for å redusere støy fra sprengning og boring, samt trykkbølger fra sprengning, jf. vilkår 3.2. Vi stiller også vilkår om skånsom sprengningsteknikk og gjennomføring av tiltak som reduserer trykkbølgens kraft i størst mulig grad, jf. vilkår 7.1. Vi forutsetter for øvrig at sprengning utføres av personell som har nødvendig kompetanse og i samsvar med gjeldende regelverk. Vi viser bl.a. til § 89 i eksplosivforskriften.

3.4.2 Støyforurensning ved øvrige tiltak

Vi vurderer at boblegardin også kan være nyttig som støyreducerende tiltak ved eventuell utfylling. Vi stiller ikke spesifikt vilkår om bruk av boblegardin ved utfylling, men gjør oppmerksom på at boblegardin er et effektivt alternativ til siltgardin som samtidig demper støy. Tiltakshaver står fritt til å benytte boblegardin istedenfor siltgardin under utfylling, graving eller nedspyling, jf. vilkår 3.1. Vi vurderer at øvrig legging av ledningen vil være lite støyende.

3.5 Håndtering av overskuddsmasser

3.5.1 Avvanning av overskuddsmasser fra mudring

Ifølge søknaden kan det bli behov for mudring ved landtakene. Etter at massene er tatt opp, er det ofte behov for å avvanne overskuddsmassene fra mudring før de disponeres videre.

Vi stiller vilkår om at avvanningen skal gjennomføres på en måte som begrenser avrenning og partikkelspredning til omkringliggende områder i størst mulig grad, jf. vilkår 4.2. Avvanningsvannet kan ledes tilbake til resipienten innenfor tiltaksområdet som er omsluttet av siltgardin, hvis det dokumenteres at konsentrasjonen av miljøgifter i overskuddsvannet ikke overskrider tilstandsklasse II (god) for kystvann, jf. Miljødirektoratet sin veileder M-608 (Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota – revidert 30.10.2020). Alternativt skal overskuddsvannet fra avvanningen samles opp og leveres til lovlig avfallsanlegg. Vi begrunner vilkåret med at det er sannsynlig at vannet kan være forurensset og det er uheldig dersom forurensning tilføres vannforekomsten.

3.5.2 Disponering av overskuddsmassene fra mudring

Overskuddsmasser fra mudring er i dette tilfellet å anse som næringsavfall, jf. §§ 27 første ledd og 27a annet ledd. Ifølge forurensningsloven § 32 første ledd skal næringsavfall som hovedregel leveres til lovlig avfallsanlegg eller gjenbrukes. Ettersom massene er forurensset, stiller vi vilkår om at massene leveres til lovlig avfallsanlegg, jf. vilkår 4.1.

3.5.3 Boreslam

Boreslam er å anse som næringsavfall, jf. avsnittet over. Dersom tiltakshaver kan dokumentere at massene er rene og ikke utgjør noen fare for forurensning, vurderer vi at massene kan disponeres på land hvis disponeringen kan defineres som gjenbruk og er avklart med Arendal kommune etter

plan- og bygningsloven². Hvis massene ikke gjenbrukes, skal de leveres til lovlig avfallsanlegg, jf. vilkår 5.1.

3.6 Naturverdier og naturmangfoldloven

3.6.1 Naturverdier i tiltaksområdet

Statsforvalteren har bl.a. lagt følgende databaser til grunn for vurderingen: Naturbase, Artskart og Vann-nett. Ut fra det ovennevnte anser vi at kravet til kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig ivaretatt.

Østersforekomster

Ifølge Miljødirektoratets kartløsning Naturbase vil sjøledningene berøre og passere flere østersforekomster av verdi «svært viktig» og «viktig». Det er registrert mange østersforekomster i samme vannforekomst, noe som betyr at området som helhet er viktig. Forekomstene av verdi «svært viktig» blir ansett for å være av nasjonal verdi.

Ledningstraseen ved Sjøverstø og Blekoddan vil gå gjennom en del av østersforekomstene. Vi anser dette som lite ønskelig, men forstår at tiltakshaver har valgt traseer som i minst mulig grad vil ramme disse områdene. Vi vurderer at de berørte områdene er begrensede og at påvirkningen derfor vil være relativt liten. Ved landtakene er det likevel viktig å begrense spredning av partikler ettersom flatøsters kan bli negativt berørt av tilslamming. Bløtdyr er dessuten kjent for å kunne akkumulere miljøgifter dersom disse finnes suspendert i vannmassene rundt. Dette kan være uheldig både for organismen selv, og for andre organismer som konsumerer denne, herunder mennesker. I denne forbindelse viser vi til vilkår om siltgardin, jf. vilkår 3.1, og vilkår om turbiditetsmåling, jf. vilkår 3.3, som vi vurderer i tilstrekkelig grad vil beskytte østersforekomstene mot tilslamming og suspenderte partikler.

Ålegrasenger og øvrige naturverdier

Sjøledningene vil også passere tett på tre ålegrasenger av verdi «lokalt viktig» og «viktig». Ifølge artsdatabankens Artskart er det i nærheten av tiltaksområdet registrert hettemåke (kritisk truet), lomvi (kritisk truet), makrellterne (sterkt truet), fiskemåke (sårbar), ærfugl (sårbar) og grønnfink (sårbar). I tillegg er karplanten vipestarr (sterk truet) registrert nær Staubø. Vi vektlegger at det er registrert en rekke naturverdier i tiltaksområdet og har stilt vilkår vi mener er nødvendige for å ivareta miljøet, jf. eksempelvis vilkår 3.1 om siltgardin, vilkår 3.2 om boblegardin og vilkår 3.3 om turbiditetsmåling.

3.6.2 Naturmangfoldloven

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger, jf. naturmangfoldloven § 8. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Når det gjelder effekter av påvirkningen, er miljøkonsekvenser av tiltak i sediment godt kjent gjennom erfaringer fra lignende prosjekter. Det finnes også omfattende forskning på effekter av miljøgifter på det akvatiske miljø. På bakgrunn av dette legger vi mindre vekt på føre-var-prinsippet som skal legges til grunn for håndtering av usikkerhet knyttet til et tiltaks miljøkonsekvenser, jf. naturmangfoldloven § 9.

² Hva som defineres som gjenbruk, er beskrevet på Miljødirektoratets sider (<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/for-naringsliv/massehandtering/disponering-av-jord-og-stein-som-ikke-er-forurenset/>)

Tiltakets påvirkning på økosystemet skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. De omsøkte tiltakene er engangstiltak, og på store deler av strekningen skal ledningene kun senkes skånsomt ned på bunnen. Vi vurderer derfor at det ikke er sannsynlig at tiltakene, utført i henhold til vilkår i tillatelsen, vil gjøre uopprettelig skade på naturmangfoldet. Vi forventer at tiltakene, særlig tiltak ved landtakene, kan medføre kortvarig forringelse av vannmassene lokalt og noe lokal påvirkning på naturmangfoldet. Det må påvises aktsomhet mht. ukjente miljøproblemer i området.

Ifølge naturmangfoldloven § 11 skal tiltakshaver dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Vilkår om siltgardin, boblegardin og turbiditetsmåling er et eksempel på dette. Videre sier naturmangfoldloven § 12 at for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Det må benyttes den teknologien som gir minst miljøbelastning, jf. vilkår 2.5 («Best Available Technology»).

3.7 Tidsrom for gjennomføring

Som hovedregel er tiltak i sjø og vassdrag ikke tillatt i perioden fra 15. mai til 15. september av hensyn til plante- og dyreliv, friluftsliv og rekreasjon. I denne perioden er også den biologiske produksjonen i vannmassene stor, og det er ikke ønskelig med negativ påvirkning av vannmassene. Vi fraviker ikke hovedregelen i det aktuelle tilfellet, jf. vilkår 2.7.

3.8 Vannforskriften

Tiltaksområdet berører vannforekomstene Eikelfjorden (ID: 0120020600-C) og Flosterfjorden (ID: 0120030100-C). I Vann-nett er vannforekomsten Eikelfjorden registrert med «moderat» økologisk tilstand og «ikke klassifisert» kjemisk tilstand, mens Flosterfjorden er registrert med «moderat» økologisk tilstand og «god» kjemisk tilstand. De omsøkte tiltakene berører kun en begrenset del av vannforekomstene. Statsforvalteren mener derfor at det er rimelig å anta at tiltakene ikke vil forringe miljøtilstanden i vannforekomstene i nevneverdig grad eller ha innvirkning på hvorvidt vannforekomstene når miljømålene eller ikke, jf. vannforskriften § 4, forutsatt at tillatelsens vilkår overholdes. Vi vurderer derfor at vannforskriften § 12 ikke kommer til anvendelse i det aktuelle tilfellet.

3.6 Konklusjon

De omsøkte tiltakene er engangstiltak av begrenset varighet og samfunnsnytte. Det er mange naturverdier i nærheten av tiltaksområdet, og noen av disse berøres direkte. Vi har stilt vilkår for gjennomføring for å minimere negative konsekvenser av tiltakene. Etter en samlet vurdering finner Statsforvalteren grunnlag for å gi tillatelse til tiltakene på visse vilkår. Forutsatt at tiltakene gjennomføres i henhold til vilkårene, mener vi at tiltakene ikke vil føre til uakseptable miljøpåvirkninger for naturmangfoldet og forringelse av vannforekomsten. I denne sammenheng viser vi særlig til vilkår om siltgardin under graving og spyling ved landtakene, vilkår om boblegardin ved sprengning og boring, samt det generelle vilkåret om måling av turbiditet ved arbeider ved landtakene. Vi vurderer at vilkårene ikke er urimelige og er i samsvar med FNs bærekraftsmål 14 *Livet i havet* delmål 14.2 som handler om bl.a. å beskytte økosystemene i havet og langs kysten for å unngå betydelige skadevirkninger. I tillegg er det etter vårt syn viktig å hindre spredning av forurensning. Vi viser i den sammenheng til delmål 14.1 under samme FNs bærekraftsmål om å

forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning. Vilklårene er etter vår vurdering også i samsvar med naturmangfoldlovens prinsipper.

4 Saksgang

4.1 Høringsuttalelser

Statsforvalteren sendte den 27.03.2025 søknaden på høring til aktuelle myndigheter og berørte parter. Vi har mottatt fire innspill som er oppsummert under.

Norsk maritimt museum, 22.04.2025

Norsk maritimt museum skrev at det ikke har blitt gjennomført en systematisk registrering av kulturminner i ledningstraseen tidligere. Det må derfor gjennomføres en arkeologisk registrering i områdene som berøres av tiltakene, jf. kml § 9 om undersøkelsesplikten. Kostnadene må jf. kml § 10 dekkes av tiltakshaver.

Arendal kommune, 30.04.2025

Arendal kommune skrev at tiltaket i sjø vurderes å være i samsvar med kommuneplanens arealdel og krever etter deres vurdering ikke dispensasjon. Når det gjelder landtakene, er dispensasjonsbehovet noe uklart, blant annet som følge av tidligere uttalelser fra departementet om dispensasjonsbehov ved VA-ledninger i strandsonen. De skrev at dette vil bli avklart nærmere i forbindelse med behandling av tiltaket etter plan- og bygningsloven. Arendal kommune som planmyndighet ga sitt samtykke til behandling av tiltaket etter forurensningsloven § 11 fjerde ledd.

Agder fylkeskommune, 02.05.2025

Agder fylkeskommune viste til Norsk maritimt museum sin uttalelse angående registreringer av kulturminner under vann. Videre skrev de at avdeling for kulturarv har ikke kjennskap til automatisk fredede kulturminner eller andre viktige kulturminneverdier i noen av områdene på land. De har vurdert de fem arealene ut fra tilgjengelige flyfoto, kart- og lidardata og generell kunnskap om områdene. For landtakene ved Blekestrand, Staubø og Fantoddsundet har de ingen spesifikke merknader til søknaden. Ved Sjøverstø planlegges deler av tiltaket i en trasé for en eldre vei. Fylkeskommunen har befart veien og anslår at den stammer fra 1800-tallet. De skriver at uavhengig av alder og vernestatus, så er veien et tydelig og synlig element i kulturmiljøet i området. De ber derfor om at den delen av veien som blir berørt av tiltaket, blir tilbakeført til slik den var før tiltaket.

Fiskeridirektoratet, 05.05.2025

Fiskeridirektoratet skriver at det er få registrerte bruks- og ressursområder i planlagte trasé for sjøledning. Fiskeridirektoratet vurderer at omsøkte etablering ikke vil ha vesentlige negative konsekvenser for fiskeriinteressene.

4.2 Tiltakshavers svar på innkomne uttalelser

Arendal kommune, 19.05.2025

Arendal kommune skrev at de er i dialog med Norsk maritimt museum angående gjennomføringstidspunkt for arkeologiske undersøkelser. De skrev videre at veien som ble omtalt i Agder fylkeskommune sin uttalelse av 02.05.2025 skal tilbakeføres tilbake til slik den var før anlegget startet. Til sist skrev de at det skal leveres en miljøoppfølgingsplan sammen med byggesøknaden for arbeidene.

5 Endring og omgjøring

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endringen ønskes gjennomført. Statsforvalteren kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake med hjemmel i forurensningsloven § 18.

6 Ansvarsforhold og behandling av andre myndigheter

Dette vedtaket er gjort med bakgrunn i det vi i dag vet om området. Tiltakshaver, Arendal kommune, er ansvarlig for at tiltakene gjennomføres i henhold til vilkårene i tillatelsen. Denne tillatelsen fritar ikke tiltakshaver fra ansvaret for innhenting av tillatelse etter annet lovverk eller fra berørte grunneiere og rettighetshavere m.m. Vi minner for øvrig om meldeplikten til Norsk maritimt museum ved eventuelle funn av kulturminner under anleggsarbeidene.

Tiltakshaver er selv ansvarlig når det gjelder andre brukerinteresser som kan bli berørt. Vi forutsetter at privatrettslige forhold er avgjort før tiltakene finner sted. Brudd på vilkår i en tillatelse kan medføre straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73

7 Klagerett

Denne tillatelsen fritar ikke tiltakshaver eller anleggseier for erstatningsansvar etter de alminnelige erstatningsregler, jf. bl.a. §§ 10 og 17 i forurensningsloven.

Arendal kommune og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket om tillatelse og på saksbehandlingsgebyret (gebyrsatsen). En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme frem.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren i Agder.

Med hilsen

Veronica Skjævestad (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon forurensning

Hedda Lærum Starck
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Vedlegg 1: Vilkår til tillatelse

2 Vedlegg 2: Faktaark om problemer med plast ved utfylling av sprengstein

Kopi til:

Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Kystverket	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV	c/o DNT Sør Gyldenløves	4611	KRISTIANSAND
AGDER	gate 2		S
NATURVERNFORBUNDET I AGDER	Postboks 718	4666	KRISTIANSAND
			S
Norsk Maritimt Museum	Postboks 720 Skøyen	0214	OSLO
ARENDAL KOMMUNE	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Ingebjørg L Strand	Sørkedalsveien 265 C	0754	Oslo
Henrik Johan Sørensen	Sørkedalsveien 265 C	0754	Oslo
Arne Halberg	Kystveien 1610	4920	Staubø
Anne Gjertrud Halberg	Kystveien 1610	4920	Staubø
Carl-Johan Dalen	Kirkeveien 164	4817	His
Gurli Olsen	Blekestrandveien 58	4920	Staubø
Jens Harald Henriksen	Jupiterveien 15	0489	Oslo
Britt Ølstad Henriksen	Jupiterveien 15	0489	Oslo
Ingrid Henriksen Maurstad	Lillengveien 7 D	1358	Jar
Carl Fredrik Henriksen	Lillengveien 7 D	1358	Jar
Maja Birgitta Gundersen	Kilsundveien 119	4920	Staubø
Eldrid Gro Robberstad	Steinveien 12	1453	Bjørnemyr
Harald Georg Nyhus	Kongsveien 55	1177	Oslo
Ellen Nyhus	Kongsveien 55	1177	Oslo
STEINODDEN EIENDOM AS	Postboks 280	4803	ARENDAL
HANS JAKOB BØE	Bøveien 26	3618	SKOLLENBORG
Trude Hamre Sveen	Bøveien 26	3618	Skollenborg
Anne Cathrine Aasen	Kapellveien 130 B	0493	Oslo
Henrik Knut Staubo	Tennisveien 17	0777	Oslo
Knut Eilif Staubo	Hospitsveien 25	0789	Oslo